

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VECHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II.
VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 20 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 2 K.

ROČNÍK I.

V PRAZE, V ÚNORU 1920.

ČÍSLO 10.

Emil Svoboda:

Převod nebo omezení vlastnictví?

Někdy se hlásá, že theorie jest věc méněcenná, vždycky šedá. Zde podám doklad o tom, že theoretické pochybení může vésti ke koncům, které bez nadsázky možno nazvat nesmyslnými. Jest to otázka, zda vlastnost veřejného statku jest pouhým omezením vlastnického práva, či je-li v ní obsaženo zároveň určení nového, typického subjektu vlastnictví.

§ 2. zákona ze dne 5. XII. 1874, č. 92 z. z. vyloučil veřejný statek z knihy pozemkové. Rejstřík, v němž jest veřejný statek seznámenán, nepodává zprávy o vlastníkovi. Nelze jiným způsobem určit vlastníka? Na místě mnohých dokladů uvedl bych § 20. stavebního řádu pražského a § 23. stav. ř. pro Čechy, které praví souhlasně: »Jestliže však podle ustanovené stavební čáry nastane potřeba, aby stavba vystoupila z mezních čar pozemku stavebního, postoupí obec stavebníkovi část ulice, již k tomu konci třeba. V obou případech budiž za to postoupení dána přiměřená náhrada«.

Mohla by obec prodávati stavebníkovi část ulice — kdyby nebyla vlastníci veřejného statku? A v pražském obvodu asanačním prodalo se uličního pozemku za statisíce, ne-li za miliony korun. Jsou i případy, kde veřejný statek je v pozemkové knize zapsán a vložen pro soukromou osobu, ale vlastnost veřejného statku je vyjádřena služebností (na př. kus Waldštyrského náměstí). Dle zemských zákonů v Dolních Rakousích, v Bukovině i v Tyrolech jest veřejný statek v knize pozemkové a vlastnost »veřejného statku« vyznačuje se na listě vlastnickém jako zvláštní povaha vlastnického práva. Obec ostatně dle § 19 (22) a násl. stav. řádu kupuje pozemky pro statek veřejný nebo je dostává zdarma jako náhradu za náklad na zařízení tělesa uličního; obec jej udržuje, propůjčuje ke kladení potrubí, kolejí, zařizuje tam sady a stromořadí, pronajímá na zřízení výkladů a restauračních zahrádek atd. atd. Nepřehledná řada dokladů dá se uvésti pro vlastnictví obce, právě tak jako pro vlastnictví okresů zemí a států při silnicích veřejných.

Po uvážení všeho toho, sledujme konkrétní případ. Soud vyzval obec, aby pozemek, který byl v pozemkové knize jako stavební parcela, ale provedením nové úpravy ulice stal se ve skutečnosti statkem veřejným, přenesla s pozemkové knihy do seznamu statku veřejného. (Mimo chodem řečeno — nemůže obec k tomuto knihovnímu pořádku býti nucena, protože § 3. zákona ze dne 23. května 1883, č. 82 ř. z. týče se jen věcných práv k nemovitostem, která zakládají povinnost k dani pozemkové. Ale vlastnictví k parcele stavební ani vlastnictví ku statku veřejnému povinnosti takové nezakládá). Obec však se dobrovolně podrobila a učinila soudu návrh, aby podle ohlašovacího listu provedeno bylo sloučení oně části stavební parcely se sousedící parcelou statku veřejného.

Ale též soud, který obec vyzval k provedení knihovního pořádku, zamítl její žádost. Protože prý jde o odepisání stavební parcely, připsané ve vložce knihovní obci jako vlastnictví a o sloučení této parcely s parcelou pozemkovou, která je v seznamu statku veřejného. Ale tu je prý třeba zachovati se dle § 74. knih. ř., po případě dle zákona ze dne 6. února 1869, č. 18 ř. z. (o oddělení části knihovního tělesa) a mimo to — protože jde o změnu vlastnického práva (tedy nikoli jen o vyznačení zvláštní právní povahy jeho, která již skutečně trvá) — je prý třeba vkladní listiny ve smyslu § 431. a 434. obč. zák. a § 26. a 326. knih. zák. Tedy měla to býti vkladná listina s právním důvodem a s doložkou vkladnou!

Proti tomuto rozhodnutí bránila se obec stížností k vrchnímu soudu zemskému a poukázala k tomu, že jest vlastníci parcely stavební, o niž jde i veřejného statku, s nímž má býti parcela sloučena, že tedy nemůže opatřiti právního důvodu a vkladné doložky, protože se nedostává druhé strany smluvní. Uvedla, že toho ani není třeba, protože nejde o převod vlastnictví, nýbrž jen o vyznačení jeho zvláštní povahy, která již je uskutečněna zmínou regulace.

Nic na plat. Rekursní soud praví: »Správné odůvodnění usnesení soudu stolice první není nikterak zvikláno ani vyvráceno vývody v rekursu obsaženými. Stačí tudíž, odkáže-li se k němu a připojí-li se vůči rekursu ještě toto: Pozemek A, který tvoří součást veřejného statku,

není povahou svou neobmezeným vlastnictvím obce, které by obec opravňovalo nakládati pozemkem podle předpisů o právu vlastnickém ve smyslu §u 353. a násl. ob. z., nýbrž je statkem obecným, každému členu obce kužívání přístupným § 288. o. z. obč. a obci jakožto obci přísluší pouhé jeho spravování. Naproti tomu jest pozemek B, obci knihovně připsaný, v soukromém vlastnictví jejím dle cit. § 353. a násl. a může s ním obec libovolně nakládati.

Není tedy ovšem žádné pochybnosti o tom, že obec může se tohoto svého soukromého práva k pozemku vzdáti a jej obecnému užívání věnovati a takto jej z knihovny vločky dáti odepsati. To však lze provésti jen příslušným knihovním zápisem... a zápis takový může dle výslovného ustanovení §u 74. kn. z. proveden býti pouze podle listiny, jež návrh odůvodňuje a má náležitosti ke vkladu vlastnictví potřebné.

Uvažme, kolik je zde nesprávnosti! Pozemek není svou povahou vlastnictvím neobmezeným. Není však vlastnictví obmezené také vlastnictvím? Přestane býti vlastníkem ten, na jehož nemovitosti má jiná osoba plné právo požívací nebo dokonce právo stavby dle zákona z roku 1912? Není přece vyloučeno, že obec zůstane vlastníci, i když její právo bude omezeno břemenem veřejné chuze a dopravy.

Jak mohl rekursní soud citovati § 288. o majetku, jehož užívání náleží členům obce, když přece každý člověk (nejen člen obce) má právo zákonitého užívání veřejného statku jak to praví § 287. (»Věci, jež se poskytují všem státním občanům k užívání, jako silnice, veletoky, řeky, přístavy, mořské břehy, nazývají se obecným neboli veřejným statkem«!) Ne-li jinými, tedy jistě ustanoveními stavebních zákonů bylo vlastnictví veřejného statku v oblasti obce přičteno obci, třeba jako vlastnictví dočasně (až do změny regulace) omezené, ale časem nabývající naprosté plnosti. Neomezené vlastnictví dle §u 354. pak vůbec neexistuje tam, kde lidé žijí pohromadě (§ 364.) a neomezenost není a nemůže býti kritériem vlastnictví.

Z tohoto theoretického pochybení vznikl neuvěřitelný požadavek, aby se obec vzdala vlastnictví k pozemku, jehož nabyla koupí, a aby jej věnovala obecnému užívání. Kdo tedy bude vlastníkem, vzdá-li se obec vlastnictví? Bude to res nullius? Co bude, změní-li se regulace? Nabude tu zase obec vlastnictví — okupací? Nebo čím? Jaký důvod má obsahovati listina vkladná? Darování? Prodej? Veřejné věnování? Derelikeci? Skutečně jsou případy, kde se lidé tak snížili, že zahráli komédií: udělali smlouvu, kterou obec jako vlastnice stavební parcely, bezplatně postupuje vlastnictví svoje obci — též obci! — jako vlastníci statku veřejného. A to všechno na místě prajednoduché věci, aby se přenesením do seznamu veřejného statku uvedla v patrnost skutková změna v povaze vlastnictví obecního.

Obec, o níž zde jednáno, rozhodla se jinak. Na opětne vyzvání prvé stolice, aby byl proveden knihovní pořádek, prohlásila, že se vlastnictví ke svým pozemkům nevzdá, a dokud se nezmění stanovisko soudů nebo stav zákonný, pořádek knihovny provésti nemůže.

Následkem toho ve všech podobných případech do- stává se jí stereotypního vyřízení: »K zdejšímu vyzvání

sděluje obec, že jí není možno prováděti knihovní pořádek v příčině parcel, uvedených v ohlašovacím listě, a že je nucena ponechatí parcely tyto zapsány v pozemkové knize, a to vzhledem k rozhodnutí rekursního soudu a právnímu názoru v tomto rozhodnutí uvedenému. Následkem tohoto prohlášení upouští se od provádění knihovního pořádku v příčině těchto parcel a případ povede se v evidenci.«

Sic transit gloria mundi.

Dr. Gustav Kreiml:

Poznámky k zákonu o dani z převodu statku a z pracovních výkonů.

Při provádění zákona ze dne 11. prosince 1919 č. 658 sb. zák. a nař. o všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů vzniknou pochybnosti, jak počínati sluší při zdanění výkonů praktických právníků, zejména notářů, jež nedocházejí již v zákoně samém konečného rozřešení.

1. Dle §§ 1., 3., 9. zdanitelný jsou výkony samostatně provozovaných svobodných povolání, tedy výkony nepopřené nehmotné, produkty práce duševní.

S výkony těmito spojeny bývají také požadavky náhradní: náhrady za náklady a platy, nabyvatele výkonu stihající a za něho vynaložené, jako: kolky, poštovné známky (při priměrním zeizení daní dle § 4., čís. 7. zák. vůbec nepodléhající), poplatky státní a soudní a j.

Jsouť vlastně právním jednáním zvláštním a samostatným, s nehmotným výkonem notáře (advokáta) toliko zevně, — zařazením do účtu podaného nabyvateli výkonu (klientu) — souvisícím, jednáním dle právní povahy své úvěrním, neb notář (advokát) straně o výkon požádavší ony platy nezbytně uvěřuje, a strana je povinna jemu náklad ten mimo provedený výkon, nahraditi.

Nespadá tedy bez odporu tato část úplaty straně vyúčtované v pojem výkonu čistě nehmotného, který jedině je předmětem daně a zdanitelný.

Zdanění také těchto hotových výkonů odporuje dle našeho soudu duchu i účelu zákona, a přiči se zásadě daňové spravedlnosti.

II. Notáři, kteří státem jsou ustanoveni a veřejně pověřeni, aby — dle řádu notářského — o prohlášeních a jednáních právních a o skutečnostech spisovali veřejné listiny (§ 1. ř. not.) směji za své úřední výkony bráti poplatky jen dle ustanovení notářského tarifu; úmluvy o poplatky vyšší než jak jsou tarifem stanoveny jsou zapovězeny a neplatny. (§ 171., odst. 1. a 2. ř. not.)

Není tudíž notáři, když § 12. zák. podnikatelé nedovoluje daň z výkonu zvláště sčítovati, vůbec možno, aby odměnu za výkon o částku daně zvýšil, t. j. do ceny výkonu započítal, neboť zákonem zapovězeno mu bráti poplatky vyšší než tarifní, a notář, který požaduje vyšší poplatek než v tomto stanovený, stává se vinným přestupkem disciplinárním. (§ 182. ř. not.)

Také za výkony, které notář provádí z příkazu soudu jako soudní komisař nemůže bráti poplatky, než tarifem stanovené a jemu soudem přirůchné. (§§ 27.—30. tarifu k not. řádu z 21. května 1855 č. 94 ř. z.)

Notář, nemaje možnosti daň z výkonu na nabyvatele přesunouti, nesl by tudíž, snad jediný z tisíců a tisíců podnikatelů, daň z výkonu sám, čili poplatek jeho tarifní byl by ještě o částku daňovou zkrácen a zmenšen.